

Akvizície v interakcii
2012 - 2016

PUZZLE / Sprievodca výstavou

Projekt PUZZLE / Akvizície v interakcii 2012 - 2016, jedinečný svojim spracovaním, sprístupňuje verejnosti nové akvizície s interaktívnymi presahmi. Cieľom projektu je snaha prepojiť výstavu s edukáciou a „živým“ spôsobom učiť návštevníkov, ako vnímať súčasné umenie a pochopiť uvažovanie umelca pri realizácii diela.

V zbierkovom fonde Galérie umelcov Spiša je zastúpená mladá generácia autorov, ktorá sa sústreďuje na aktuálne dianie vo svete a rieši banálne, ale i závažné témy ekologického charakteru (diela Slavomíra Durkaja).

Maľba nespĺňa výsostne prvky moderných postupov, niektorí autori sa vracajú k starým výtvarným technikám a historické témy aplikujú na súčasný stav spoločnosti (autori Martin Imrich a Vladimíra Weiss). Svieži prístup k sakrálnym témam badáme v diele Matúša Lányiho, ktorý pútavo zobrazuje religióznu tému. Pritom použitím netradičných schém nijako nedegraduje náboženské témy, skôr naopak, aplikuje ich na bežné účelové (svetské) predmety a dáva im nový rozmer.

Katarína Balúnová rieši zaujímavým spôsobom mestskú štruktúru, ich rozširovanie a hranice. Mladá autorka Viktória Šoltisová modifikuje tradičné zobrazenie Madony s dieťaťom do polohy pracujúcej ženy vo fabrike. Grafické stvárnenie Madony majstra Pavla z Levoče, zasadené do skratkovite naznačeného prostredia priemyselnej fabriky, ukrýva v sebe niekoľko dôležitých aspektov súčasnej výtvarnej scény. Nabáda k zamysleniu sa nad otázkami súčasnej globalizácie a postavenia cudzincov vo vyspelých krajinách. Milan Hnat interpretuje biblické texty a podobenstvá, pričom na vyjadrenie využíva mysticko-imaginárne vízie cez znakovosť a symboliku. Dielo Sanctus je parafrázou diela renesančného maliara Fra Angelica. Poukazuje na stratu schopnosti dnešného človeka vnímať duchovné dimenzie.

Depozitárne priestory v posledných rokoch obohatili aj diela súčasných umelcov strednej generácie. Niektoré diela s dávkou irónie a nadsádzkou poukazujú na „zanedbateľné“ problémy doby, ako v cykle Celulitída od autorky Evy Tkáčikovej.

Peter Pollág v cykle Hommage à Velázquez vzdáva poctu obľúbenému autorovi španielskeho pôvodu, maliarovi Diegovi Velázquezovi. Skladá hold latinskej civilizácii, ktorá priblížila Európe Nový svet.

Staršiu generáciu zastupuje akademický maliar Zdeněk Jeřábek. Galéria v roku 2012 získala do zbierok darom desať Jeřábkových grafík a jedno dielo z oblasti úžitkového umenia - tapisériu, realizovanú v spolupráci so synom Michaelom. Grafické práce naznačujú obľúbenosť niektorých tém - vedút, motívov opustených chalúp, animálnych kompozícií a portrétov. Experimentuje s viacerými technikami, tvorí kolorované linoryty, lepty, litografie so škrabanou podtlačou i suchú ihlu.

Mgr. Kamila Paceková,
autorka projektu, kurátorka
Galérie umelcov Spiša

INTERAKTÍVNE HRY S DIELOM

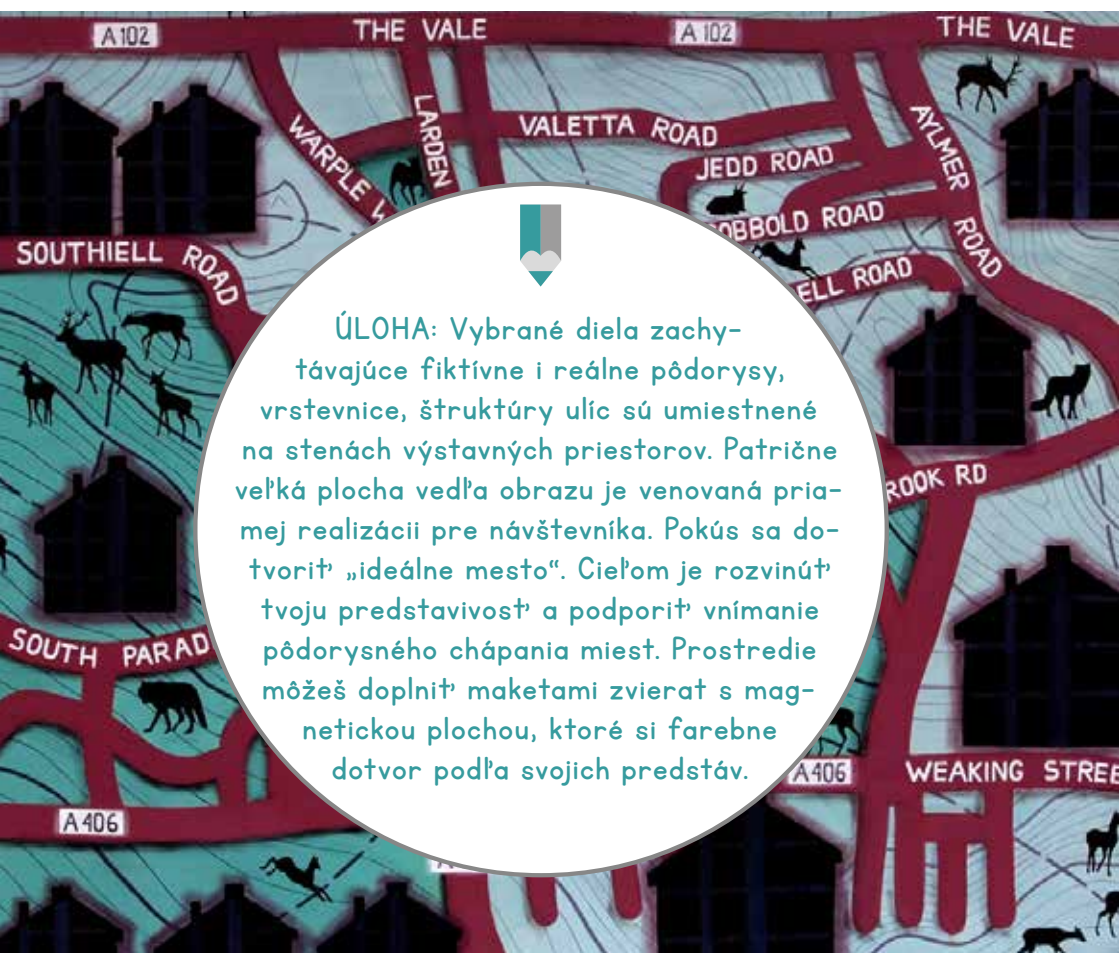
Výstava interpretuje 57 diel od 21 vybraných autorov zo zbierkového fondu galérie z rokov 2012 - 2016. Sprievodca výstavou uvádza 26 interaktívnych diel od 10 autorov:

Katarína BALÚNOVÁ
Slavomír DURKAJ
Milan HNAT
Martin IMRICH
Zdeněk JEŘÁBEK
Matúš LÁNYI
Peter POLLÁG
Viktória ŠOLTISOVÁ
Eva TKÁČIKOVÁ
Vladimíra WEISS

I. Dotvor cesty fiktívneho mesta

Katarína Balúnová (*1982) študovala maľbu v Ateliéri súčasného obrazu pod vedením doc. Adam Szentpéteryho, akad. mal. na Fakulte umení a intermédií Technickej univerzity v Košiciach.

V obrazoch *Nekrajina II.* (2009, olej, M 1903) a *Zvieratá v priestore mesta* (2009, akryl, M 1907) rieši otázky vstupov človeka v interakcii s faunou a opačne. Umelo vytvorená urbanistická štruktúra sa časom zaplňa zvieratami, ktoré sa novému prostrediu prispôbujú. Jedná sa o hľadanie domova, útočiska, miesta pre žitie svojho života.

ÚLOHA: Vybrané diela zachytávajúce fiktívne i reálne pôdorysy, vrstevnice, štruktúry ulíc sú umiestnené na stenách výstavných priestorov. Patrične veľká plocha vedľa obrazu je venovaná priamej realizácii pre návštevníka. Pokús sa dotvoriť „ideálne mesto“. Cieľom je rozvinúť tvoju predstavivosť a podporiť vnímanie pôdorysného chápania miest. Prostredie môžeš doplniť maketami zvierat s magnetickou plochou, ktoré si farebne dotvor podľa svojich predstáv.

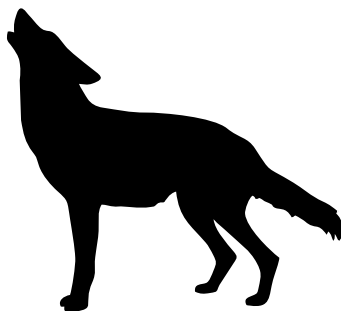
Aké druhy zvierat sa vyskytujú na obraze? Vymenuj ich:

.....
.....

Koľko zvierat na obraze smeruje svoj pohľad doprava?

.....

Nakresli svoj dom, panelový byt z vtáčej perspektívy a pokús sa predstaviť si aj okolité prostredie. Nakresli ulice, trávnaté plochy, cestu a iné...

2. Vyber materiál a roztried' ho

Slavomír Durkaj (*1976) absolvoval Ateliér súčasného obrazu pod vedením doc. Adama Szentpéteryho, akad. mal. na Katedre výtvarných umení a intermédií Technickej univerzity v Košiciach.

Prostredníctvom diel kritizuje súčasnú spoločnosť, v mnohých kompozíciách odkazuje na hroziacu ekologickú katastrofu, ako aj v maľbe Tornádo (2012, olej, M 2043). Autor poukazuje na problémy dnešnej doby, ako sú znečisťovanie životného prostredia, čím dochádza ku konfliktu medzi prírodou a modernou civilizáciou.

ÚLOHA: Interaktívna hra spočíva v edukácii formou separovania, čím sa docieli osveta v tejto oblasti. Pri obrazoch sú umiestnené separačné koše. V jednej krabici sú zmiešané materiály (sklo, plast, papier a kov). Tvojou úlohou je roztriediť tieto predmety a naučiť sa správne separovať.

Prečo je potrebné separovať odpad? Uveď aspoň tri príklady.

1.
2.
3.

Na aký odpad sa používa oranžový a hnedý kontajner?

.....
.....

Prirad' a nalep nájdený predmet na vyznačené farebné pole podľa pravidiel separovania odpadu.

3. Prekresli premietaný obraz

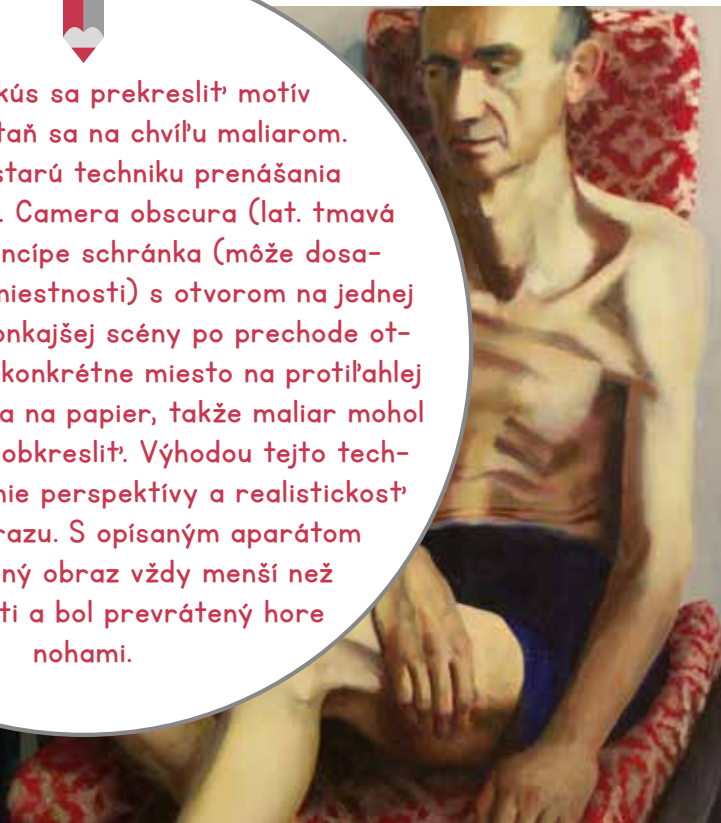
Martin Imrich (*1986) študoval maľbu na Akadémii umení v Banskej Bystrici v Ateliéri klasických maliarskych disciplín u prof. Ľudovíta Hološku, akad. mal. Od r. 2010 pokračoval v štúdiu na Akademii Sztuk Pięknych vo Varšave v Poľsku, kde žije a pracuje. Ako predstaviteľ neoakademickej maľby tvorí obrazy po technickej stránke dotiahnuté do detailov, využívajúc princíp „zlatého rezu“.

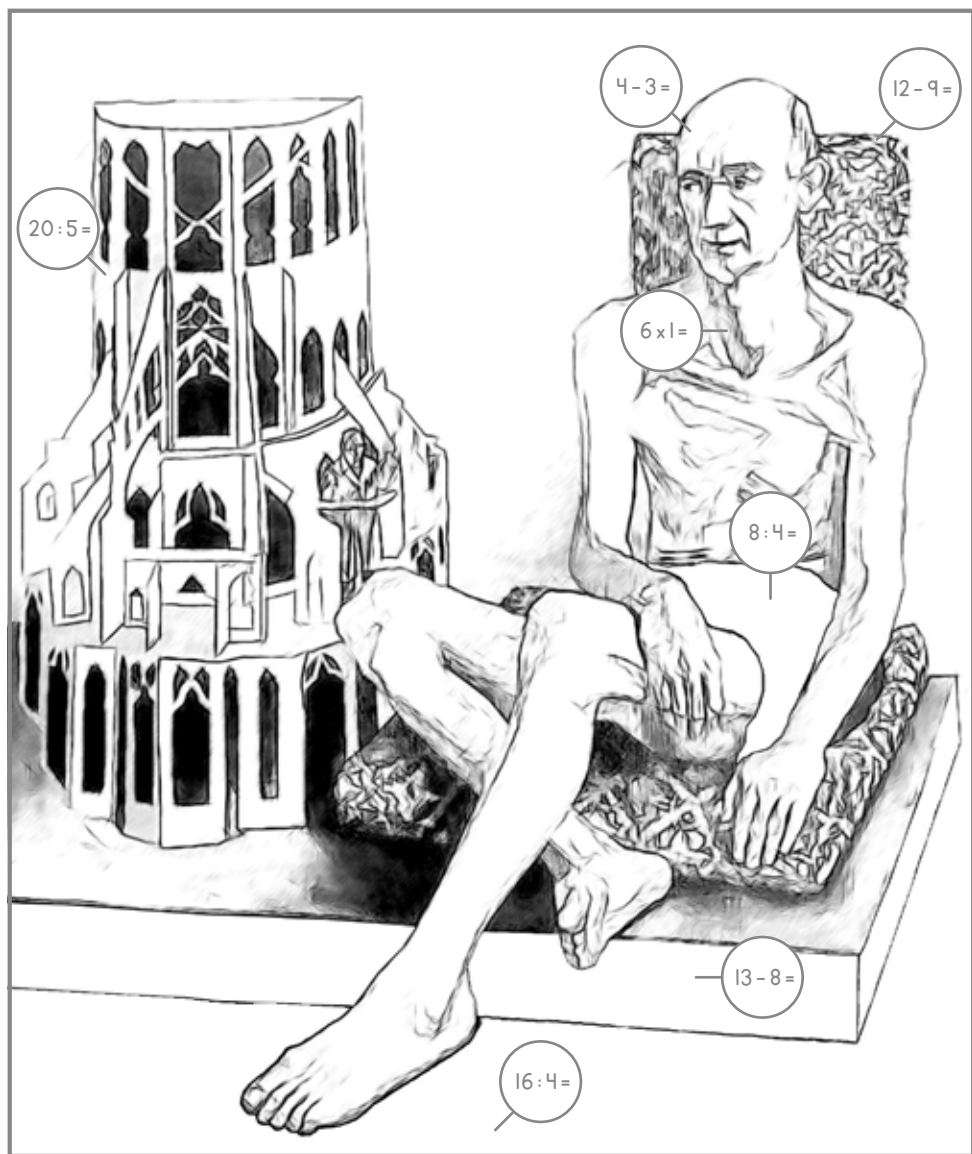
Obraz Babylonská veža (2010, olej, M 2057) nadväzuje na biblický popis Babylonskej veže, charakterizujúci rôznosť jazykov a nedostatok porozumenia. V autorovej interpretácii sa stáva symbolom zmätku súčasného sveta a hľadania pravdy.

ÚLOHA: Pokús sa prekresliť motív (kriedou) a staň sa na chvíľu maliarom.

Vyskúšaš si starú techniku prenášania obrazu na plátno. Camera obscura (lat. tmavá komora) je v princípe schránka (môže dosahovať aj veľkosť miestnosti) s otvorom na jednej strane. Svetlo z vonkajšej scény po prechode otvorom dopadne na konkrétne miesto na protihľej stene. Premietalo sa na papier, takže maliar mohol obraz jednoducho obkresliť. Výhodou tejto techniky bolo zachovanie perspektívy a realistickosť výsledného obrazu. S opísaným aparátom bol premietaný obraz vždy menší než v skutočnosti a bol prevrátený hore nohami.

Vymaľuj omaľovánku z diela.
 Pomôž si matematickou legendou:

● 1 = béžová	● 4 = sivá
● 2 = modrá	● 5 = čierna
● 3 = červená	● 6 = hnedá

4. Nauč sa „miešať“ farby

Zdeněk Jeřábek (*1930) absolvoval štúdium na Akadémii výtvarných umení v Prahe v odbore grafika a maľba. V 50. rokoch 20. storočia sa venoval voľnej grafike, v ktorej uplatnil realistický prístup. V rokoch 1989 - 2000 pôsobil ako učiteľ výtvarného odboru na Základnej umeleckej škole v Spišskej Novej Vsi.

V roku 2012 doplnila zbierkový fond galérie veľkoformátová tapiséria V lese (1992 - 1993, kombinovaná technika, UU 1853), ktorú vytvoril spolu so synom Michaelom.

ÚLOHA: Tvojou úlohou je naučiť sa postup miešania farieb (primárnych, sekundárnych a terciárnych). Farebné klobká roztriediť podľa zadania do košíkov. Pri jednotlivých košíkoch nájdeš inštrukcie.

Precvič si miešanie farieb pripravenými cvičeniami (použi farebné ceruzy).

Spojením dvoch základných (primárnych) farieb vytvor zelenú (sekundárnu) farbu. Aké farby sú na to potrebné?

Aká farba vznikne spojením dvoch základných (primárnych) farieb: žltej a červenej?

Spoj ľubovoľnú základnú (primárnu) farbu s jednou doplnkovou (sekundárnou) farbu. Spojením týchto farieb vytvoríš terciárnu farbu. Pomôž si farebným spektrom. Zapamätaj si, že terciárna farba vzniká spojením farieb (primárnej a sekundárnej), ktoré ležia na farebnom kruhu najbližšie pri sebe. Ktoré farby použiješ?

Aká farba v tebe vyvolá pocit chladu?

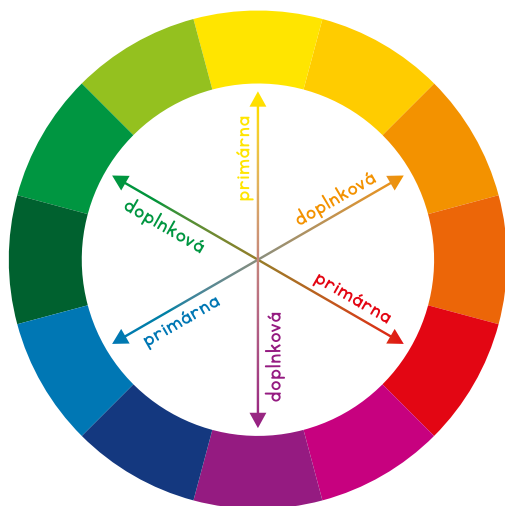
Ktorá farba ti pripomenie leto?

Poznáš pojem komplementárne farby? Ak nie, tu je malá pomôcka. Tieto dvojice farieb sa na farebnom kruhu nachádzajú oproti sebe a ich zmiešaním vznikne neutrálna farba. Navzájom sa nepotláčajú a zachovávajú si svoju žiarivosť.

Farbou života, dynamiky, sily a vášne je?

5a. Dotvor umelecké dielo

Matúš Lányi (*1981) absolvoval štúdium na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach v Ateliéri grafiky a experimentálnej tvorby u Zbyňka Prokopa a prof. Rudolfa Sikoru.

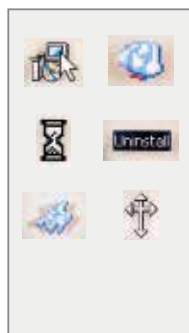
Lányiho tvorba sa pohybuje na poli maľby, inštalácie a videa. Dielo Uninstall! (2009, akryl, M 1999 - M 2004) pozostáva zo 6 častí.

Uninstall

ÚLOHA: Pomocou tabletu vytvor vlastný obraz pretvorením auto-rových diel, alebo poskladaj puzzle. Postupuj nasledovne: jednotlivé diela sú pripravené na ploche tabletu. Otvor si dielo v aplikácii na úpravu obrázkov a dotvor ho podľa vlastnej tvorivosti. Výsledkom je apropiácia (privlastnenie) diela.

Čo symbolizuje, alebo čoho symbolom je kríž?

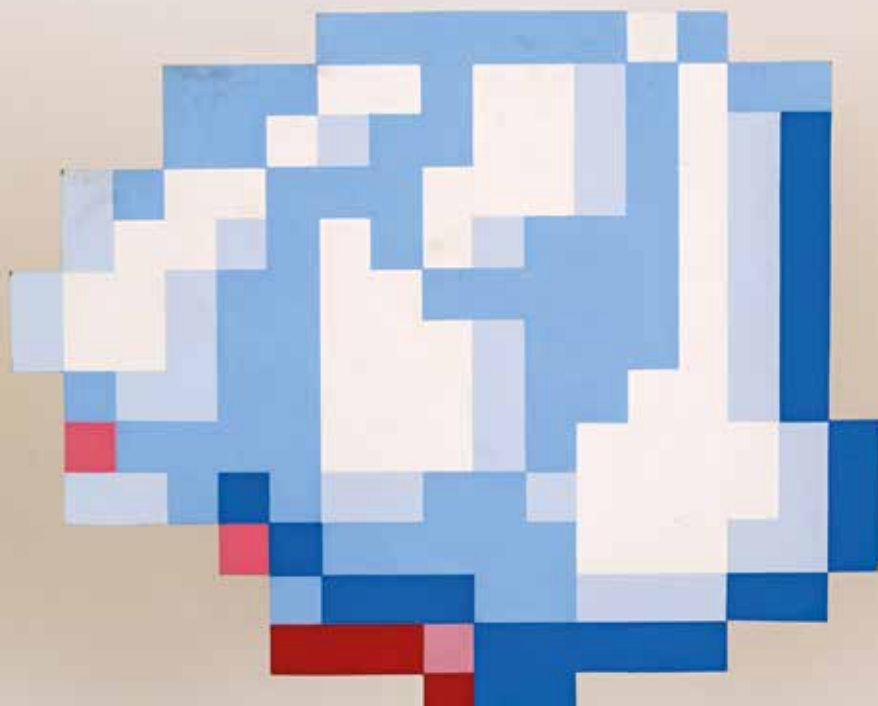
.....
.....

Poznáš aj iné typy krížov?
Ak áno, nakresli aspoň 3 podoby kríža.

--	--	--

Dotvor dielo Matúša Lányiho podľa svojej predstavy: dolep, dokresli, maľuj, vrstvi, alebo vytvor netradičným materiálom 3D efekt.

Pospájaj jednotlivé body a skús pomenovať daný kríž.

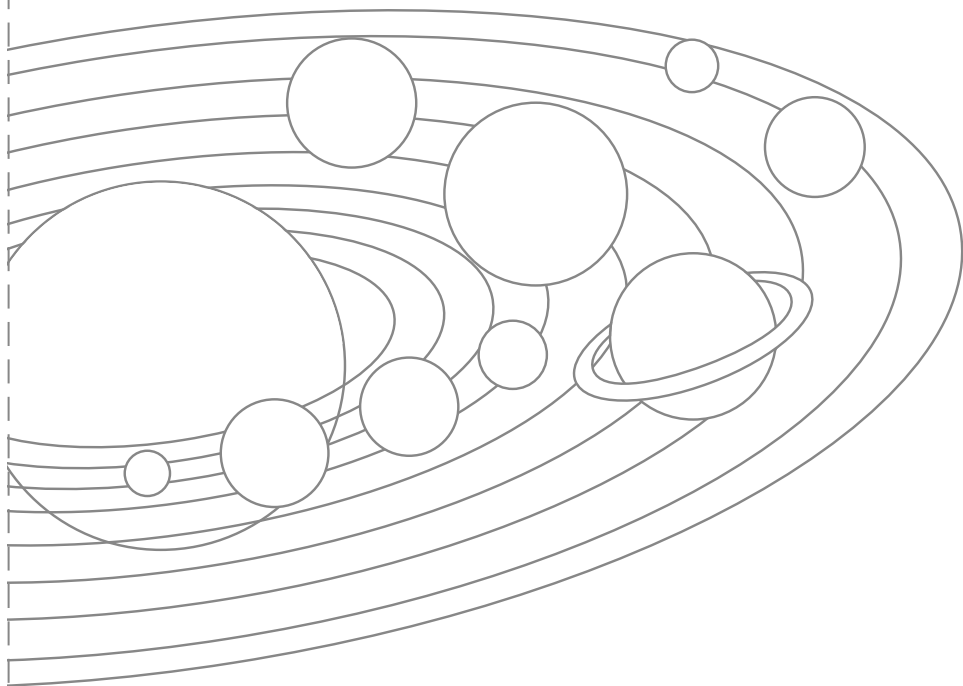
5b. Vytvor land artové dielo

Dielo Luke 2, The boy Jesus in the Temple (2009, ink-jet, kresba vápnom, IM 1979) a iné Matúš Lányi tvorí lepením, poprašovaním alebo prekreslením pôdorysov sakrálnych chrámov na miesta svetského charakteru (plocha futbalového ihriska, telocvičňa).

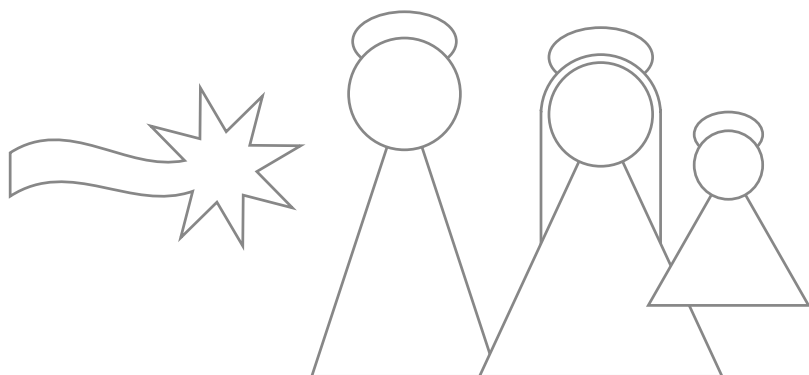
Land art - krajinné umenie - je umelecký smer, ktorý vznikol v 60. rokoch 20. storočia v USA. Umelci sa potrebovali dostať von z galérií a existovať mimo nich. Veľa diel bolo dostupných len z fotografií, preto má spojenie Land artu a fotografie veľký význam.

ÚLOHA: Vytvor land artové dielo v Záhrade umenia: inšpiruj sa pôdorysom galérie, významných kultúrnych pamiatok mesta Spišská Nová Ves a pod. Keď budeš najbližšie v prírode, skús sa hrať a tvoriť, veď umenie sa dá urobiť zo všetkého, kdekoľvek sme...

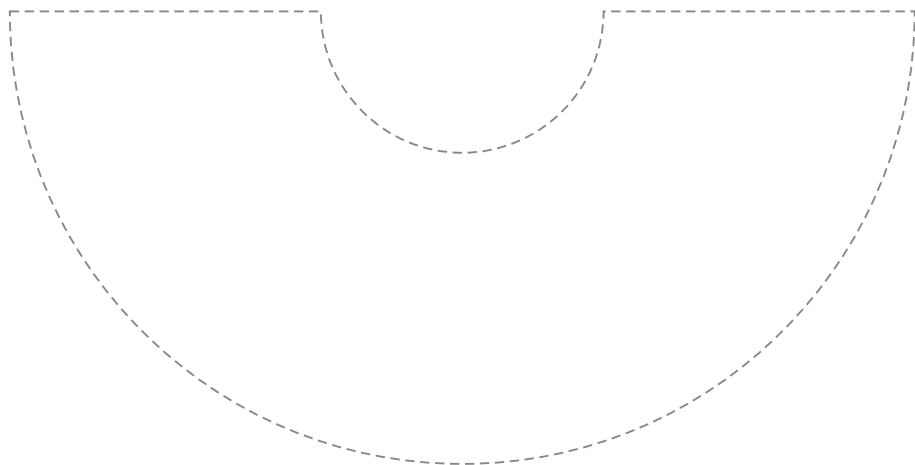
Doplň predkreslené tvary prírodnými prvkami (kamienky, listy, konáre, piesok, kvet...). Vytvorený motív môžeš na naznačenej čiare vystrihnúť a aplikovať v prírodnom prostredí. Výsledkom bude „dielo“ vychádzajúce z príkladu umeleckého smeru: LAND ART.

Do predkreslených plôch doleprubovoľné prvky a vytvor 3D efekt pomocou materiálov, ktoré nájdeš doma (toaletná roľka, papier, gombíky a iné). Výsledkom by mala byť náboženská postava.

Vystrihni plášť a použi ho na vytvorenie postavy.

6. Manufaktúra

Viktória Šoltisová (*1984) absolvovala štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici na Fakulte výtvarných umení v odbore grafika. V rokoch 2009 - 2011 študovala grafiku na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave.

Pojem Manufaktúra (z lat. manus = ruka + factura = zručnosť) sa objavuje v ranom novoveku. Jednalo sa o veľkú dielňu, v ktorej sa tovar vyrábala prevažne ručne, ale s intenzívnou špecializáciou a delbou práce. Manufaktúra je aj označenie príslušnej formy (veľko) výroby.

ÚLOHA: Inšpiruj sa obrazmi FABRICA BRITANNICA I. - III., (2009, farebný ink-jet print, G 1916 - G 1918). Tvojou úlohou je vytvoriť produkty z „manufaktúrnej dielne“. Vytvor telo postavy, spoj časti, potom pridaj doplnky a na záver produkt vyfarbi.

7. Zahraj sa na grafika

Eva Tkáčiková (*1974) absolvovala štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, odbor voľná farebná grafika v ateliéri doc. Vojtecha Kolenčíka. Tvorí v oblasti grafiky a grafického experimentu, fotografie, objektu, ilustrácie, počítačovej grafiky, kresby a inštalácie. Venuje sa voľnej výtvarnej tvorbe, a tiež pedagogickej činnosti.

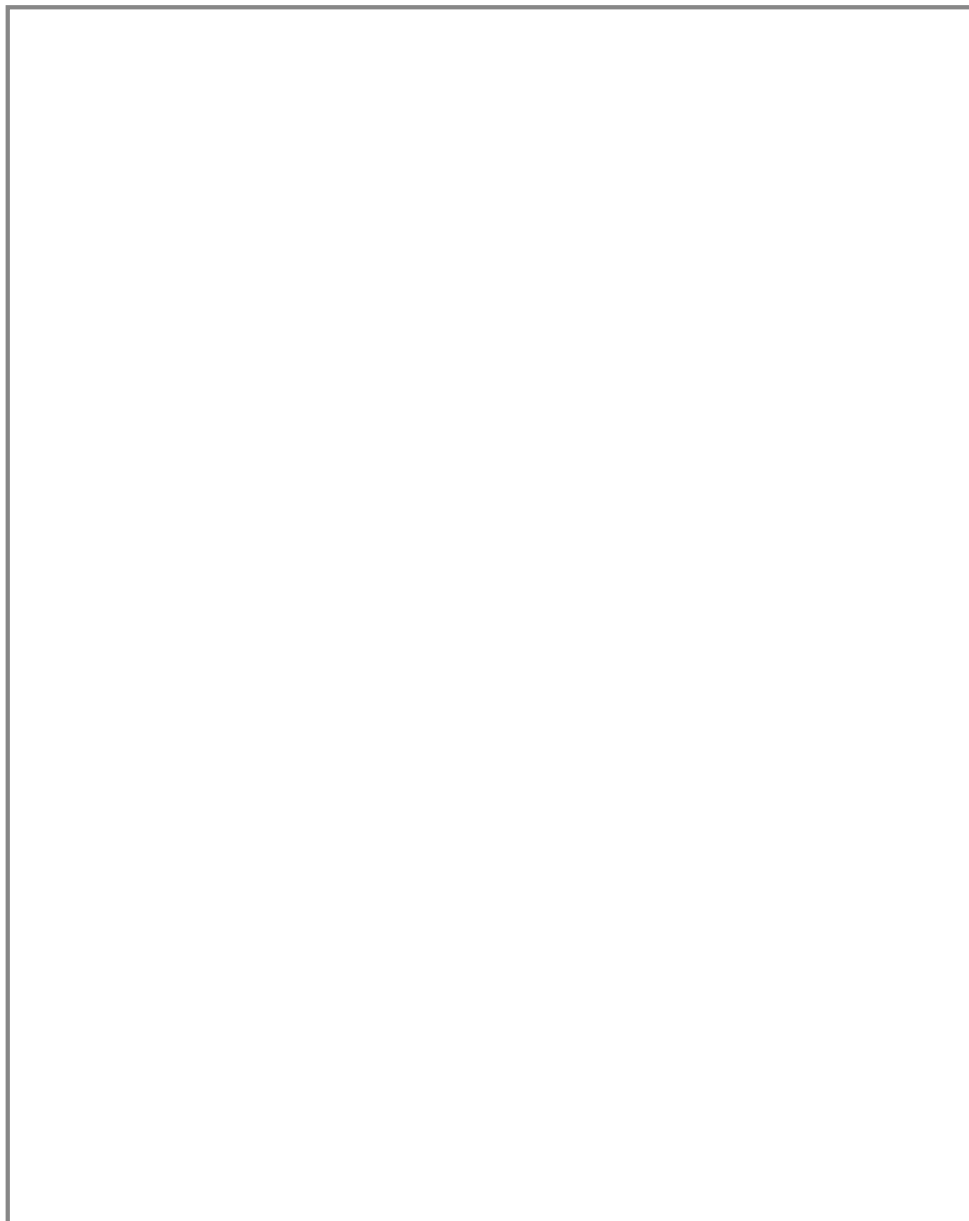
Autorka vychádza z vnútornej potreby vyjadriť svoje pocity a reagovať na rôzne zásadné, či extrémne životné situácie. Pre jej práce je charakteristická efemérnosť (dočasnosť), s obľubou aplikuje netrvalné materiály. Diela z cyklu Celulitída (Bez názvu I. - III., 2004, 2014, grafické tlače z pomarančovej kôry, G 2018 - G 2020) sú ukážkou atypického grafického prístupu autorky.

ÚLOHA: Na stole máš k dispozícii pomaranče. Olúpaním a nanesením farby na vrchnú časť pomaranča si vyskúšaj netradičný autorský grafický postup. Natretú kôru pomaranča odtlač na papier a grafika je na svete.

Tu je miesto pre tvoj odtlačok.

Ak sa budeš doma nudit', skús experimentovať! Nájdi rôzne zaujímavé povrchy alebo štruktúry a odtlačeníím vytvor ornament.

8. Staň sa súčasťou obrazu

Vladimíra Weiss (*1987) študovala maľbu v Ateliéri súčasného obrazu pod vedením doc. Adama Szentpéteryho, akad. mal. na Katedre výtvarných umení a intermédií Technickej univerzity v Košiciach.

Vo svojej tvorbe využíva citácie umeleckých diel, vychádza z interpretácie dejín umenia. Týmto spôsobom vzniklo dielo *Judita a Holofernes* (2012, akryl, M 2072).

ÚLOHA: Pred sebou máš kulisu vytvorenú z reprodukcie obrazu. Zapoj sa aktívne a staň sa súčasťou obrazu. Zaujmi pózu zodpovedajúcu výrezom na obraze. Ak si vytvoríš dostatočný odstup môžeš si daný moment zachytiť fotoaparátom.

Judita a Holofernes - legenda

Kniha Judita je obsiahnutá iba v Starom zákone katolíckej biblie. Hlavnou postavou je Judita (Judit - hebr. Júdit), mladá vdova, silne veriaca s odhodlaním zachrániť svoj ľud. Kniha Judita je vlastne historický román (neopisuje historickú udalosť) z 2. storočia p. n. l. (obdobie Machabejcov) s národným a náboženským zameraním. Podáva obraz o dobe, keď babylonský generál Holofernes zaútočil na Izrael v mene Nabuchodonozora. Príbeh sa odohráva pri obliehaní mesta Betulia (Betúlia). Judita sa rozhodne oslobodiť svoj národ v mene Božom. Musí zvíťaziť nad pochybnosťami židovského národa i nad samotným Holofernom. Mesto sužuje nedostatok vody a potravín. Judita sa sama vyberie za Holofernom do tábora. V košíku nesie dary a vojsko ju pustí. Holoferna očari a získa si jeho dôveru. Pravidelne vychádza za tábor so zámienkou, že sa ide modliť. Presvedčí Holoferna, že Židia začnú jesť potraviny obetované Bohu a tým zhrešia. Potom ich Boh prestane ochraňovať a vtedy bude vhodná doba zaútočiť na mesto. Na tretí deň Judita opije Holoferna a odsekne mu hlavu, ktorú si odnesie v košíku zakrytú šatkou. Ráno obyvatelia Betulie atakujú útočníkov. Tí sú bez veliteľa bezmocní a vzdávajú sa. Judita zachránila Jeruzalem a celé Judsko. Oslavujú ju ako hrdinku.

Autorka zakomponovala (citovala)
do svojho diela tieto obrazy:

Johannes (Jan) Vermeer van Delft:
Dievča s perlovou náušnicou
(1665, olej na plátne, Kráľovská
obrazová galéria Mauritshuis,
Haag)

Artemisia Gentileschi: Judita
a Holofernes I. (okolo 1620, olej
na plátne, Galleria degli Uffizi,
Firencia)

9. Napíš odkaz galérii

Milan Hnat (*1959) patrí k predstaviteľom súčasného vizuálneho umenia. Vzdelanie získal v rokoch 1982 – 1988 na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave, odbor reštaurovanie maľby.

Prezentované dielo Sanctus (2010, akryl, M 1947) je voľnou parafrázou diela renesančného maliara Fra Angelica Posmievanie sa Kristovi z roku 1440. Autor poukazuje na stratu schopnosti dnešného človeka vnímať duchovné dimenzie. Čierny ovál ukrýva tajomstvá života, práve za ním sa odhaľuje pravda o človeku a bohu.

ÚLOHA: Na čiernej bubline reprodukovanej obrázku (nie originálu) je nalepená tabuľová fólia. Vytvorený povrch slúži na tvoje odkazy ako „návštevná kniha“.

Napíš si do tejto plochy svoj postreh z výstavy, alebo čo ťa najviac zaujalo, čo najmenej a pod.

10. Ako sa ti páčila výstava?

Peter Pollág (*1958) patrí k profilovým postavám súčasného slovenského maliarstva. V rokoch 1977 - 1983 študoval maľbu na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Inšpiratívne východiská v jeho tvorbe sú nielen z domácich, ale aj z inonárodných kultúrnych tradícií. Ovplyvnený najmä Čínou a africkým umením tvorí lyrické diela plné inotajov a metafor.

Dielo *Hommage à Velázquez II.* (2001, kombinovaná technika, M 1867) je z rovnomenného cyklu pozostávajúceho z piatich obrazov. Autor štylizuje prvok Velázquezovej *Infantky* do geometrických plôch vyplňaných farebnými štruktúrami a reliéfnymi zložkami. Používa kávové vrecia (vrecovinu) s konkrétnymi textami, ktoré sú súčasťou obrazu.

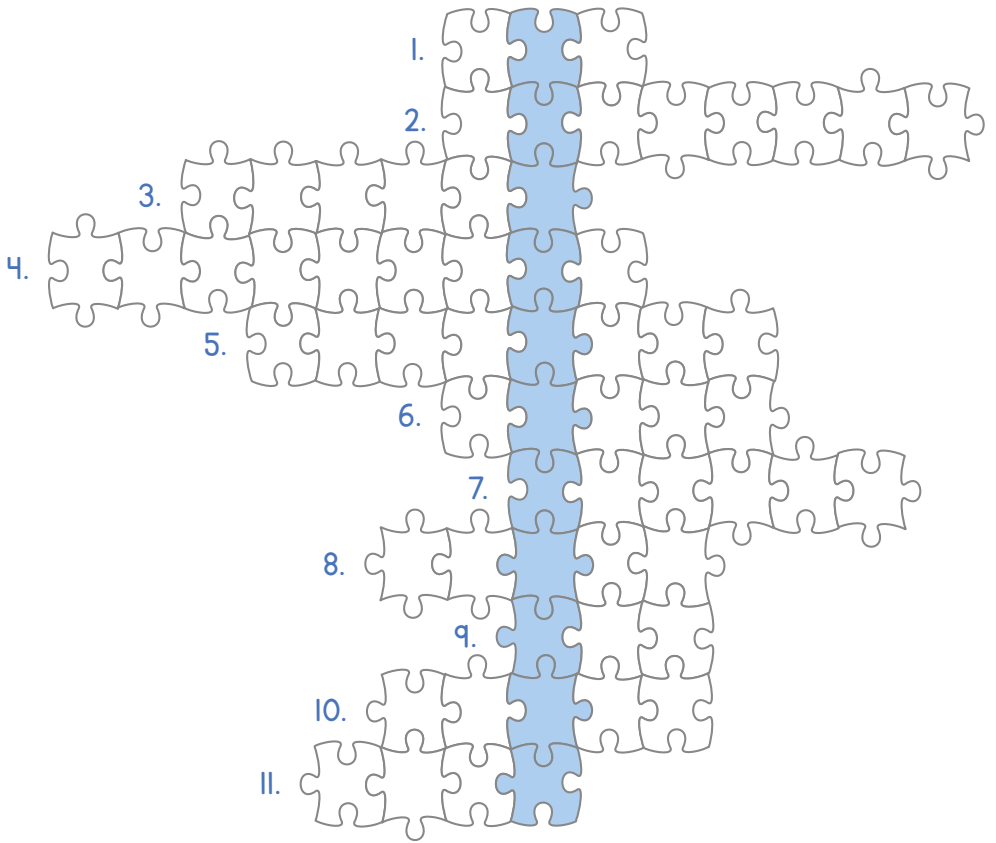

ÚLOHA: Na plochu pod obrazom umiestni pripravené vrecúško z vrecoviny. Predtým ho dotvor textilnou aplikáciou podľa tvojej kreativity. Zober si papier a napíš svoje dojmy z výstavy. Nakoniec uzavri vrecúško špagátom a polož na pripravenú podestu. Aj vďaka tebe vznikla netradičná forma „kroniky“.

Tu je priestor pre tvoju kreativitu.
Ľubovoľnou textilnou technikou
dotvor vytvorený vačok na odkazy.

Vylúšti tajničku

1. Skratka Galérie umelcov Spiša.
2. Aký prívlastok má predmet, ktorý má okrem praktickej (ani tú nemusí splňať) predovšetkým estetickú funkciu a jeho tvorcom je maliar, sochár...
3. Prelož „skladačka“ do anglického jazyka.
4. S akým netradičným materiálom použitým na obraze si sa stretol na výstave?
5. Akým pojmom sa označuje umelec, ktorý maľuje prírodné scenérie?
6. Aký vzácny predmet skrýva lastúra?
7. Na jednom obraze Vladimíry Weiss sa objavuje žena, ktorá mečom podrezala hrdlo Holoferna. Ako sa dotyčná volá?
8. Aké tvory sa objavujú na obrazoch Kataríny Balúnovej?
Uveď súhrnné označenie.
9. Ako sa nazýva činnosť označujúca spôsob zábavy?
10. Na výstave figuruje autor, ktorého priezvisko môže byť zároveň krstným menom. O akého autora sa jedná?
11. Doplň frazeologický zvrät, ktorý sa používa pri umelcovej inšpirácii.
„Kopla ma...”

PUZZLE / Akvizície v interakcii 2012 - 2016

Sprievodca výstavou

Vydavateľ: Galéria umelcov Spiša (GUS), 2017

Zodpovedný redaktor: Mgr. Lucia Benická, riaditeľka GUS

Autorka koncepcie: Mgr. Kamila Paceková, kurátorka GUS

Grafický návrh: Mgr. art. Ivana Betková

Náklad: 1000 ks

ISBN: 978-80-89081-55-4

u. fond
na podporu
umenia

GALÉRIA UMELCOV SPIŠA

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Terra Incognita
Krajina neopoznáná

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.